

ZGORNJE GORENJSKE

Društvo za cerebralno paralizo

Datum: 18. marec 2013

POROČILO O VELIKONOČNEM IZLETU NA BIZELJSKO

POROČILO O VELIKONOČNEM IZLETU NA BIZELJSKO

Bizeljsko je vas v Občini Brežice. Je največje naselje po površini v občini. Sestavljeno je iz Spodnje in Zgornje Sušice ter več zaselkov med vinogradi nad ravnino ob reki Sotli. Naselje je agrarnega značaja, novogradnje so predvsem ob cesti Brežice - Bistrica ob Sotli. Celotno področje je vinorodno, kar dokazujejo griči, ki so posejani s številnimi vinogradi in samotnimi kmetijami. Ugodne fizične danosti so omogočile zgodnjo poselitev Bizeljskega. Pokrajina je bila poseljena že v kameni in v kovinskih dobah, o čemer pričajo mnoga arheološka najdišča na Kunšperku nad Orešjem: Sveta Marjeta, Kaštel, Straža idr. Ta hriboviti del Bizeljskega je tedanjim prebivalcem omogočal dokajšnjo varnost pred selitvami različnih roparskih plemen. Prav tako so iz prazgodovine najdeni halštatski obeski v današnji Vitni vasi. Območje Bizeljskega je že v rimskih časih imelo pomembno obmejno lego, saj je po Sotli potekala meja med rimskima provincama Norik in Panonija. Tedaj je ob reki potekala prometna in trgovska pot, ki je povezovala pomembno rimsko пристanišče Neviodunum (Drnovo) in mesto Petovio (Ptuj). V 3. in 4. stoletju so čez Evropo proti zahodu potekale zelo intenzivne selitve različnih ljudstev, npr. Hunov, Gotov, Langobardov in Slovanov. V 7. in 8. stoletju so se ob Sotli za stalno naselili Slovani, ki so iz varnostnih razlogov poselili bolj gričevnat in hribovit svet. Slovani so kmalu (100 - 200 let) po naselitvi začeli prehajati pod politično oblast srednjeveške Nemške države (Sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti). Ker pa je pretela neprestana nevarnost madžarskih vpadov, se je na reki Sotli utrdila vzhodna meja tega cesarstva. Nemški vladarji so velika posestva podarjali zvestim fevdalcem in s tem skušali dodatno zavarovati mejo. Tako je leta 1016 rimsko - nemški cesar Henrik II daroval trideset krajevskih hub (kmetij) med Savo, Savinjo in Sotlo (t.i. Savinjska marka) savinjskemu grofu Viljemu Brezeselškemu. Leta 1043 (ali 1042) je žena mejnega grofa Viljema I Hema Brezeselška (Sveta Ema Krška) zaradi svoje velike pobožnosti posest zapustila oziroma podarila novoustanovljenemu ženskemu samostanu v Krki na Koroškem. Leta 1071 je bila ustanovljena krška škofija, zato posest in s tem območje današnjega Bizeljskega preide pod njeno oblast. Kar 3011 prebivalcev Bizeljskega je nemški okupator v letih 1941 in 1942 po popisu v zbirnem taborišču na gradu Rajhenburg izgnal v Nemčijo, na njihove domove pa naselil nemške priseljence, največ iz Kočevskega in Besarabije. Kočevarji, prej navajeni dela v gozdu, niso znali obdelovati bizeljskih vinogradov, v katerih so zato povzročili precej škode. Ob koncu vojne so se skupaj z nemško vojsko umaknili v Avstrijo.

V soboto 16. marca 2012 smo se v jutranjih urah odpravili na pot proti Bizeljskem - deželo vinogradov in prijaznih ljudi. Naš prvi postanek za kavico smo naredili Na Bencinskem servisu Zaloke - jug. Po okrepcilu smo pot nadaljevali do Brezovice na Bizeljskem, kjer smo obiskali

penzion Mekež. Prijazno sta naš sprejela lastnik in lastnica Penziona Merkež ter nas pospremila do mize, kjer nas je čakal velikonočni zajtrk z vsemi dobrotami, ki jih družina naredi za praznike. Ni kaj, vsakemu izmed nas so se cedile sline. Poizkušali smo njihove dobrote od velikonočnih pirhov, šunke, hrena, potice ... Po zajtrku nas je lastnik pospremil do prostora, kjer smo si lahko ogledali razstavo velikonočnih pirhov. Polni lepih vtisov smo pot nadaljevali do Repnice Najger na Brezovici. Nadvse prijazna lastnica nam je razložila, da so Repnice jame skopane v kremenčev pesek, ki ga v takih količinah najdemo le v tem predelu Evrope. Narava je bila v teh krajih radodarna. Spretni domačini Brezovice, Bizeljskega, Pišec in Globokega so prepoznali njeno velikodušnost in vzeli, kar jim je ponudila, ko se je razkrila v drobnih zrnih kremenčevega peska. Nastale so repnice, stare več kot dvesto let in nekatere med njimi živijo še danes. V lesku tisočerih kristalčkov rjavo - rumenega peska se preteklost srečuje s sedanostjo. Še vedno je možno zaznati veselje in radost dobre letine, nekdanje repe in drugih poljskih pridelkov, danes predvsem žlahtne vinske kapljice. Nekdanje zatočišče pred nemirnimi časi lahko danes pomeni vračanje k tišini in miru, skrivnostnosti in ustvarjalnosti človeka in narave. Območje Brezovica na Bizeljskem je bilo obrobje Panonskega morja, ki je bil vir nanosa tega peska skozi milijone let. Ko pa se je morje umaknilo, se je skozi nadaljnja geološka obdobja ta pesek sprijel in zbil, ter ustvaril edinstveno podlago, ki je ne poznajo nikjer v Evropi. Sestava tal pa ni popolnoma homogena - v majhnih količinah najdemo tudi lapor, glino pomešano z raznimi minerali in nenazadnje fosile, školjke, premog, ... Tretji » element « pa je voda. Kapaciteta, ki jo ima pesek za kopičenje vode je naravnost izjemna. Primerjamo jo lahko s spužvo, ki se napije vode. Rezultat tega je skrajno nizka stopnja izsuševanja tal, ki koristi tudi v vinogradništvu, saj tu ne poznamo suše. Še več, dolina, ki se prične z našim amfiteatralnim vinogradom, je znana kot dolina grajskih ribnikov. Ta je nastala izključno zaradi prej omenjene posebnosti kopičenja vode, ki počasi in konstantno odteka na določenih mestih, kar zagotavlja pritok vode skozi celo leto. V Repnicah se ta voda odraža v visoki vlažnosti, ki je 86 - 96% kljub prezračevanju in stalno krožečem zraku. Prva raba repnic sega stoletja nazaj. V njih so kmetje shranjevali poljščine in ostale pridelke. Največ je bilo repe, zato so jame dobile ime Repnice. Izdelava in uporaba takih jam pa je zelo verjetna tudi v davnini, predvsem zaradi relativno enostavne izdelave in trajnosti. Trajnosti ob pravilnem vzdrževanju seveda, kajti splošno znano je kako erozivna tla so iz takih sestavin. Konstantno spreminjanje vremenskih pogojev (letni časi, sonce, dež, ...) botrujejo k sušenju in izpiranju površine. Prav tako koreninice dreves, ki » pririjejo « na plano rahljajo tla, zato ni presenetljivo, da se lahko v zelo kratki časovni periodi vhod v repnico obrabi ali celo zasuje. Prav to je vzrok, da je od preko 150 repnic na območju Brezovice najdenih le 100, od tega pa približno 40 v uporabi. Mnoge so našli naključno v gozdovih, nekatere po starih zapisih, v zadnjem času pa se vse bolj uveljavlja trend kopanja novih repnic, ki v modernem času igrajo popolnoma drugačno vlogo - zorenje vin, turizem, ... Repnice so v zadnjih letih popolnoma spremenile turističen utrip na tem območju. Obiskovalcem so to jamo predstavili pred več kot 10 leti. Namen pa ni le turističen, temveč danes v njih shranjujejo in zorijo vina. Konstantna temperatura je od 4 - 10 °C in predstavlja optimalno okolje za shranjevanje buteljčnega vina in njegovo zorenje. Vse so še danes večinoma kopane na roke s krampi. Ta način se je izkazal za najboljšega, kljub temu, da na prvi pogled temu ni tako. Vsaka uporaba strojev zelo kmalu naleti na dilemo trajnosti in zmogljivosti le - teh. Natančneje, stroji se prehitro obrabijo in uničijo na zelo trdi strukturi tal, zato je koeficient » cost - benefit « tu prenizek in se mnogo bolj splača kopati po tradicionalnih metodah. Očitna razlika s preteklimi repnicami je tudi vhod, ki je večinoma zaradi erozije zidan, krasijo pa ga sončna vrata, ki so tudi znamenitost Bizeljskega. Njihove repnice so bile prve v nizu, ki so poleg osnovnega namena odprte tudi obiskovalcem. Skopali so jih v letih 1992 in 1993 in vsega skupaj odnesli ven 650 kubičnih metrov peska, zaradi zbitosti pa je dejanska prostornina 430 kubičnih metrov. Sprehodili smo se po treh nivojih od koder izhaja tudi njihov zaščitni znak Vina Graben. Najgloblja je kar 12,5 metra pod zemljo. Predstavljajo idealen prostor za shranjevanje vina, saj temperatura nikoli ne pade pod ledišče in nikoli ne preseže 10 °C, visoka vlaga pa zagotavlja, da se zamaški ne izsušijo. Je pa vlaga v določenem pogledu lahko tudi slabost, saj vsaka papirnata etiketa ali kartonasta škatla hitro prepereri, plastificirana etiketa pa se odlepi. Zato shranjujejo izključno buteljke brez etiket. Vključeni so tudi v vinsko cesto. Spoznali smo, da obstajajo še ljudje, ki nam

odpirajo sončna vrata v svet repnic, in upajmo, da jih bo vedno več. Lepo je bilo z njimi vsaj za trenutek deliti ta svet. Pozorno smo prisluhnili zgodovini nastanka repnic, ki so nam jo predstavili domačini Bizeljskega, še posebno iz krajev Brezovica, Stara vas in Pišece vse do Globokega je ta, da so v kremenčev pesek izkopali jame različnih velikosti. Pri delu so naleteli tudi na školjke, ostanke Panonskega morja. Slednje je nanašalo sklade bolj in manj finega peska, ki se je skozi čas zbil in omogočil domačinom izkopavanje tovrstnih naravnih shramb za živila. Pri tem niso uporabljali gradbenih materialov, razen pri zazidavanju vhoda, ki je moral biti še posebno utrjen, da je repnico varoval pred zunanjimi vplivi vremena. Kopanje je bilo zahtevno opravilo. Pri delu so uporabljali kramp in lopato, samokolnico za odvažanje peska in posebno strgalo, s katerim so zravnali in oblikovali stene in strop. Zanimivost orodja je, da so morali krampe vsak dan kovati, ker so se pri kopanju zelo zbrusili in so postali neuporabni. Repnice so včasih uporabljali predvsem za shranjevanje pridelkov. Zaradi stalne vlage okoli 95% in temperature okoli 8°C so bile v obdobju, ko ni bilo hladilnic in hladilnikov, najprimernejši prostor za shranjevanje. Lastnica nam je pripovedovala, da so tam spravljena jabolka ostala sveža in čvrsta do naslednje letine. Manjše kmetije so imele le skromnejše repnice, večje in premožnejše pa so jih imele tudi več, vsako za posebno vrsto pridelkov. Uporabljali so jih tudi za kuhanje in shranjevanje žganja, mesa in drugih živil. Prav so prišle tudi med vojno, ko so se domačini skrivali v njih in skozi podzemne rove ob nevarnosti pobegnili iz hiše v gozd. Velika prednost pa je bila tudi ta, da pri gradnji repnic ljudje niso potrebovali gradbenega materiala. Njihovo uporabo lahko primerjamo s t. i.

zemljankami - luknjami, izkopanimi v njive, kamor so ljudje, ki na svojih posestvih niso imeli možnosti kopanja repnic, tudi shranjevali ozimnico. Repnice so bile v nasprotju z zemljankami dlje obstojne, bile so bližje domačijam in tudi dostop do pridelkov je bil enostavnejši. Zaradi vseh prednosti so jih nekateri tudi najemali za shranjevanje svojih pridelkov. Veliko repnic je še vedno sredi vinogradniških območij in mnoge med njimi so imele leseni predprostor. To je bil občasen gospodarski objekt in je bil namenjen za hrambo škropiva, apna in orodja. V današnjem času jih ponekod še vedno uporabljajo za shranjevanje poljskih pridelkov, zelenjave in sadja. Zaradi primernih klimatskih razmer so danes večinoma namenjene za zorenje in hrambo vina. Visoka vlaga v jamah ni najboljša za lesene sode, zato so vinogradniki v njih shranjevali žlahtno kapljico, šele ko so jo začeli točiti v nerjavečo posodo in steklenice. Repnice so danes tudi idealen prostor za degustacijo značilnih vin bizeljsko - sremiškega vinorodnega okoliša. Ampak ob koncu smo spoznali, da je bilo za nastanek jam potrebno veliko težkega dela, ki pa se je izplačalo in ohranilo vse do današnjih dni. Naš naslednji obisk je bila baročna cerkva sv. Lovrenca na Bizeljskem, ki stoji na osamelcu z imenom Hribček. Odprl se nam je čudovit razgled na bližnjo okolico. Ob prihodu nas je pristrčno sprejel gospod, s katerim smo si ogledali cerkev. Pojasnil nam je, da se srednjeveški viri cerkve sv. Lovrenca na Bizeljskem ne omenjajo, vendar je tedaj na tem mestu gotovo stala cerkev. Na to opozarja del zvonika verjetno iz 15. stoletja, ki ima v pritličnem delu gotski križnobreasti obok. Prvotna majhna cerkev z lesenim oltarjem se prvič omenja šele 1545 v vizitacijskem zapisu. Sedanjno cerkveno zgradbo je dal leta 1725 zgraditi tedanji ljubljanski škof Sigismund pl. Schrattenbach. Leta 1737, ko je na Bizeljskem vikarjeval Tomaž Kapler, je bila cerkev posvečena. Leta 1818 je bil verjetno povišan zvonik in prizidana oziroma predelana zakristija. Na Bizeljskem je od 1825 -1827 kot kaplan služboval Anton Martin Slomšek. V letih 1851 in 1852 so vso cerkev prenovili. Cerkev je bila prenovljena še leta 1936 in nazadnje 2002 - 2005. Videli smo cerkveno stavbo, ki jo sestavlja zvonik, pravokotna ladja z banjastim obokom in dvema kvadratnima stranskima kapelama. Prezbitarij je tristrano sklenjen in banjasto obokan. Nadstropno zakristijo so naknadno prizidali. Stene baročne ladje so členjene z močnimi pilastri (nosilci obokov). Od baročne opreme smo lahko opazili, da je v cerkvi ohranjen oltar Janeza Nepomuka v južni stranski kapeli, baročna prižnica iz leta 1854 in kropilnika pod zvonikom. Severna stranska kapela je posvečena Mariji. Oltarna slika sv. Lovrenca izvira iz leta 1854. Cerkev je 1936 poslikal slikar Fras iz Slivne pri Mariboru. Občudovanja vredne freske so bile leta 2003 restavrirane. Orgle izvirajo iz leta 1800 od neznanega orglarja, prav tako prenovljene leta 2003. Slike križevega pota je cerkvi daroval tedanji kaplan, sedaj blaženi Anton Martin Slomšek. Od leta 2003 zvonita v zvoniku tudi dva nova zvonova. Po ogledu so nas povabili še v prostor, kjer so nas postregli s pijačo. Dobro volje smo se odpravili v Gostišče Šekoranja Bizeljsko, kjer so nam

pripravili okusno kosilo, kajti družina Šekoranja nadaljuje dolgoletno tradicijo gostilne. Njena starost še ni dognana, gotovo pa šteje več kot dve stoletji. Sami smo se prepričali saj smo nad vrati videli letnico 1793. Po okrepčilu in počitku smo se odpravili do naše zadnje točke današnjega dne in to je bil ogled Stalne etnografske zbirke Marije Sušnik. Ob prihodu nas je prisrčno sprejela lastnica Marija Sušnik. Razložila nam je, da so blago nagnjena sončna pobočja bila že v rimskih časih zasajena z vinsko trto, katera je skozi stoletja bila glavni vir preživljanja prebivalstva tega območja. Na najlepšem predelu vinsko turistične ceste, ki povezuje pretežno vinogradniške predele, je ohranjena stara Filova domačija, v kateri so živele in delale tri generacije. Sedaj je v celoti spremenjena v etnografsko zbirko širšega območja ter dopolnjuje turistično podobo Bizeljskega. V stari stanovanjski hiši in gospodarskem posloplju je stalna razstava, za ogled kmetijske opreme, posode, orodja, knjižnega in fotografskega gradiva s poudarkom na vinogradništvu. Razstavni prostor pa zaključuje prelaz, ki ločuje gospodarski del od stanovanjskega, ki se v celoti odpira. Na 5000 m² raste visokoraslo sadno drevje, grmičevje in enoletnice, ki imajo na tem prostoru tradicijo. Pod domačijo izvira bistri Naceljev potoček, v katerem smo videli rake jelševce. Ogledali smo si Zbirko etnoloških predmetov iz vsakdanjega življenja v različnih zgodovinskih obdobjih v zadnjih stotih letih. Da premore zbirka približno 2000 predmetov so zaslužni krajan, ki so jih darovali ali odstopili v hrambo. Gospa Marija je bila sicer prizadevna zbirateljica starih (odsluženih) predmetov. Kot občinska referentka za kmetijske dejavnosti je hodila tudi na lokacije in videla, kaj vse ljudje uničujejo in mečejo med smeti. To se ji je zdelo škoda in je kakšno stvar vzela in odnesla domov. Osnovo etnografske zbirke predstavlja nabor predvsem vinogradniških predmetov, ki jih je prevzela leta 1978, ko so na Bizeljskem priredili » Praznik vina «. Takrat so en šolski razred napolnili z orodjem, predmeti - opremo, ki je kronološko prikazovala delo v vinogradu. To so tja prinesli domačini, kmetje. Ob koncu praznika je gospa lastnike pozvala, naj opremo odnesejo domov, pa tega niso hoteli. » Vrži v kontejner «, so dejali. Ona pa je prosila nekega sošolca, da jo odpelje k njej domov, kjer jo je shranila na podstrešju stare - njene rojstne hiše iz leta 1902 - saj so zraven postavljali novo. Tem predmetom je postopoma dodajala nove in drugačne, ki jih je pridobivala tudi po službeni poti. Saj ni želela, da bi se zavrgli, pozabili. Do njih in nasploh do slovenske kulturne dediščine in zgodovine že od nekdaj goji veliko spoštovanje. Oprijelo se je ime in sloves zbirateljice, zato so tudi ljudje sami k njej prinašali reči za v zbirko. Pred ustanovitvijo in otvoritvijo zbirke leta 1997 pa je še posebej razposlala med Bizeljanci okrožnico, s katero jih je seznanila z zbirko in jih nagovorila, naj vanjo še kaj primernega prispevajo. Prispevali niso le krajan, ampak tudi poznejši obiskovalci zbirke od drugod. Tako pravi, da je pravzaprav le čuvaj te zbirke, ki je last številnih donatorjev. Sčasoma se je zbirki v hiši - stanovanjskem posloplju, pridružila še zbirka v gospodarskem posloplju, ki obsega nekatere kmetijske in obrtniške stroje ter orodje. Tu se upirajo propadu in pozabi ... Videli smo Zbirko, ki obsega okrog 2000 predmetov s področja vinogradništva, tesarstva, kuhinje in gospodinjstva, numizmatike ter osebnega in družbenega življenja na Bizeljskem, ki zaobjema in prikazuje življenje treh generacij. Predmeti so stari nekje do sto ali malo več let. Predmete smo lahko vzeli v roke in jih pobližje pogledali. Zanimiva je bila Vinogradniška zbirka, ki jo sestavljajo razni pripomočki za vinogradniško delo. Marsikdo od nas je to videl prvič, kajti na našem koncu takih predmetov ne najdemo. Posebnost zbirke so cepilne klešče, narečno imenovane » stoplar'ce « (štoplar'ce), ki so bile uporabljene leta 1880, ko je trtna uš, prinešena iz Amerike, uničila večino vinogradov na Slovenskem. Od roba Orlice pa do Bizeljskega je bilo uničenih okrog 800 ha vinogradov. Rešitev je bila v tem, da so na ameriški trs (osnovo) cepili lokalne trtne sorte. To so počeli s temi kleščami, za kar so sprva potrebovali pluto, pozneje pa koruzne stroke, s katerimi so hitro napredovali. Cepili so dan in noč. Obnova vinogradov je trajala vsaj dvajset let. Trtno uš so hoteli zatreti tudi z žveplenko, tako da so zažveplili del trtnih korenin, saj je trtna uš uničila korenine. Vendar ima trta pregloboke korenine, da bi ta metoda zadoščala. V zbirki smo opazili poseben in star vinski filter, pa embuloskop ali alkoholometer ter merilnik sladkorja - neke vrste refraktometer, imenovan » Krustaneuborška sladkornica « oziroma tehtnica. Za merila manjših volumnov so uporabljali bučke, imenovane cuge / cüge. Delček - kapica - ki so ga odrezali stran, je služil kot kozarec. V tej zbirki je tudi kopija izpiska iz » Staro (vino) gorske bukve «, ki v staroslovanščini in gotici določa pravila na področju vinogradništva. Na tem izpisku piše, da

imajo v imenu cesarja privilegij tisti, ki pridelujejo vino za grajsko gospodo. Na primer pri lovu. To je leta 1582 napisal » farmojšter « na Raki. Pravijo, da so to začetki zakonodaje. To kopijo so dobili iz NUK - a, ko so s Turističnim društvom in sekcijo za ohranjanje kulturne dediščine, zbirali dokumente o Bizeljskem ob spominu na 100 - letnico obnove vinogradov na Bizeljskem. Poleti so bili kmetje vinogradniki, pozimi so pa bili obrtniki, rokodelci: zlasti tesarji, ki so tesali hrame, pripravljali les za strešne konstrukcije in za posodo. Les se je moral prej tri leta sušiti. Potem so vse to ročno izdelovali, tesali. Tesarska zbirka predstavlja veliko predmetov in pripomočkov te obrti. Značilna in pomembna dejavnost na Bizeljskem je bilo lupljenje sliv. Saj so bile slive tam najbolj razširjeno sadje. Najprej so slive izkoščičili, potem poparili in jih nato olupili s posebnim nožkom. To so počele ženske in otroci. Potem so jih posušili in požveplali ter zapakirali za briške trgovce, ki so jih naročali in prihajali ponje. Oni so vanje - med dve polovici - dali tudi mandeljne in jih prodali pod imenom prinete. Domačini so iz olupkov in slabih sliv skuhalo žganje, koščice pa so dali svinjam. Naslednji prostor, ki smo ga videli je bila veža, kjer se nahaja manjša knjižnica starih šolskih knjig in drugih, ter nekaj turističnih spominkov Bizeljskega, med katerimi je poseben ptič čebelar, za katerega je avtor prejel prvo nagrado. Tukaj so tudi predmeti, povezani z osebno higieno in zobozdravstvom. Med temi je zelo zanimiva zobna vrtalka, ki se je poganjala / vrtela z nogami. Gospa Marija nam je pokazala tudi zobozdravniški pribor starega kova in duhovito dejala: Padeš v nezavest samo, če ga vidiš. Tu je tudi modelček za peko hostij. Pa knjigovezniški, saj je bil tudi na Bizeljskem nekoč knjigoveznik. Sprehodili smo se skozi prvo sobo, kjer smo videli staro pohištvo, ki so ga podarili domačini, kajti ona in njena družina je bila med drugo svetovno vojno izseljena in se ni ohranilo nič njihovega domačega pohištva. Ob vrnitvi ni bilo ničesar več. Tukaj smo videli razstavljenih več izdelkov ročnih del pa tudi posebnih in dragocenih industrijskih: prtičke, prte, rute, spalne srajce, posebne ženske hlače. Tukajšnje ženske so se včasih veliko ukvarjale z ročnimi deli, predvsem s štikanjem in vezenjem, kar so delale tudi po naročilu. Na steni visijo slike z utrinki značilnega dela in načina življenja Bizeljancev. Na primer: vožnja vina na vozu skozi Savinjsko dolino v Trbovlje - » furunge «, dela v vinogradih, žanjice na poljih, lupljenje sliv itd. In že hitimo dalje v drugo sobo, kjer se nahajata numizmatična in filatelistična zbirka. Gospa je najprej začela zbirati ravno star denar: kovance in bankovce. Njen stari oče je iz Ukrajine, kjer je bil na fronti, prinesel domov eno škatlo avstrijskih kovancev, in sicer prave srebrnike Marije Terezije. Te je spoštljivo shranila in jim dodajala druge. Opazili smo tudi nekaj primerkov fosilov, ki so jih našli v okolici gradu Orešje na Bizeljskem. Za otroke je bil najbolj zanimiv njen šolski pribor, ki vsebuje svinčnik, radirko, pero in peresnik. Ampak na račun smo prišle tudi ženske, saj je tu razstavljenih več različnih velikih lončenih modelov za kolače, med njimi tudi v obliki jagenjčka, srca in pujska. Pokazala je značilen bizeljski lonec za mleko in kuhanje v peči z oktaedrom, značilnim znakom bizeljskih lončarjev. Takšnih sama ni videla nikjer drugje. Razložila nam je tudi kulinarčno posebnost Bizeljskega: tri pečena srca, spletena iz testenih kit, ki so pečena z zobotrebeci spojena v piramido. Gospodinje so ta krušni izdelek pripravljale za posebne priložnosti, največkrat poroke. V tej zbirki so tudi odlitki za lectove izdelke, pa likalniki in oblikovalniki frizur, ki jih je bilo potrebno segrevati na » špiritnem « štedilniku. Tu je zbranih tudi dosti gospodinjskih pripomočkov. No in na koncu je prišel na vrsto tudi moški del populacije. Zunaj nam je gospa Marija pokazala prostor za žganjekuho z bakrenim kotlom, ki je nadomestil lončenega. Tu se nahaja peč, ki se je zakurila v kuhinji in je najstarejši del hiše. Gospodarsko poslopje poleg hiše tvorijo nekdanji kozolec, hlev, pod in svinjak. V njem smo videli razstavljene različne kmetijske stroje in orodja: pajkelj - vejnik, mlatilnica, stara balirka, vozovi, sanke, samokolnica, plugi, brane, mlini, trlica in česalec za lan z letnico 1858 ter nekateri drugi pripomočki. Posebno je orodje s svedrom za kopanje vodnjakov (štirn), ki ga je uporabljal Marijin oče za kopanje » štirn « (vodnjakov). Pred tem je z bajalico (svežo, mlado leskovo šibo) določil vodni vir. Na vrtu stoji tudi doprsni kip Edvarda Kardelja, ki so ga odstranili iz bivše šole Edvarda Kardelja, in ga je ona vzela k sebi. Po končanem ogledu so za nas poskrbele tudi članice Turističnega društva Bizeljsko, saj so nam spekle posebno sladico - zaščiten bizeljski ajdov kolač, ki je vsakemu izmed nas dobro teknil. Polni lepih vtisov današnjega prečudovitega dne na Bizeljskem, gostoljubju domačinov ter izvrstni prehrani smo se žal morali posloviti in odpraviti proti domu.

Namen ogleda Bizeljskega je bil v prvi vrsti aktivno preživljanje prostega časa, ki je povezano z zabavo, navezovanjem novih poznanstev in spoznavanjem lepot, zanimivosti ter običajev različnih krajev naše države - z namenom razbremenitve družine, pridobivanje novih izkušenj v različnih okoljih in situacijah, druženje, krepitev povezovanja med starostnimi generacijami in sprejemanje drugačnosti, s tem pa želimo invalidnim osebam pomagati pri vključevanju v normalno življenjsko okolje, naučiti jih samostojnega in neodvisnega življenja ter osamosvajanja od staršev, po drugi strani pa pridobivanje novih izkušenj v različnih okoljih in situacijah.

Pripravila:
Vanda Hrovatin

predsednik
Jernej Kocjančič

Društvo SONČEK ZGORNJE GORENJSKE je vpisan v register društev, ki ga vodi Upravna enota Jesenice / zaporedna številka: 168 / matična številka: 1173162 / šifra dejavnosti: 94.991 / davčna številka : 52760545 / e-pošta: soncek@telesat.si naslov: Cesta maršala Tita 65 Jesenice 4271 / telefon : 051 604 - 789 / TR.R:03186-1000368041 / Odločba MDDSZ o vpisu v register invalidskih organizacij številka : IO - 017 / 01 /